

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ЦЮК ОКСАНА АНДРІЇВНА

УДК 378.014.61(485)(043.3)

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ШВЕЦІЇ**

13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Львів – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
ЗАЯЧУК Юлія Дмитрівна,
Львівський національний
університет імені Івана Франка,
доцент кафедри педагогіки та
педагогіки вищої школи

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
КРИСТОПЧУК Тетяна Євгенівна
ВСП «Рівненський коледж Національного
університету біоресурсів і
природокористування України»,
викладач гуманітарних дисциплін;

кандидат педагогічних наук
ШИЙКА Оксана Іванівна
Львівський техніко-економічний коледж
Національного університету
«Львівська політехніка»,
викладач економічних дисциплін.

Захист відбудеться 21 вересня 2020 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.052.24 у Національному університеті «Львівська політехніка» за адресою: 79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12, 2-й поверх, ауд. 226.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» за адресою: 79013, м. Львів, вул. Професорська, 1 та на сайті <http://www.lp.edu.ua/research/dissertations-directory>.

Автореферат розісланий 20 серпня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Білик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасній Європі відбувається процес великих змін у галузі вищої освіти, серед яких зростання ролі вищої освіти у соціально-економічному розвитку суспільства, поширення впливу глобалізації на вищу освіту, посилення уваги до реформування у галузі управління вищою освітою, а також до питання якості процесів викладання і дослідження у вищій освіті.

У цьому контексті реформування національної системи освіти України, особливо на сьогоднішньому етапі її інтегрування у світовий та європейський освітній простір, актуалізує питання, пов'язані з вивченням досвіду європейських країн щодо успішного впровадження системи оцінювання, контролю і моніторингу якості вищої освіти у країні. Формування системи забезпечення якості вищої освіти, заснованої на єдиних стандартах і рекомендаціях, як одна з нових ініціатив і вимог, що актуалізуються в Європі задля досягнення мети стати найбільш динамічною та інтелектуальною економікою у світі, свідчить про розвиток справжнього європейського виміру у сфері забезпечення якості, що має посилити привабливість Європейського простору вищої освіти.

З метою гарантування якості європейської вищої освіти і, відповідно, посилення її надійності та довіри до неї, постійно здійснюються конкретні кроки. 2008 року створено Європейський реєстр забезпечення якості (European Quality Assurance Register in Higher Education – EQAR). Цього ж року Україна стала повноправним урядовим членом Європейського реєстру забезпечення якості, що має важливе значення для забезпечення вищої освіти європейського рівня якості. Україна взяла на себе зобов'язання проводити роботу з приведення якості національної освіти у відповідність до європейських стандартів.

Проблема забезпечення якості вищої освіти знайшла відображення у низці досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, що розглядають різноманітні її аспекти. Особливості розвитку категорій «якість освіти» та «якість вищої освіти» вивчали вітчизняні і зарубіжні вчені: В. Асмус, В. Білокопитов, Н. Ватолкіна, Л. Гарві (L. Harve), М. Гриценко, І. Демінг (E. Deming), М. Євтух, В. Зінченко, К. Ішікава (K. Ishikava), Г. Кільова, М. Кісіль, П. Кросбі (P. Crosby), В. Курбатов, П. Лебедев, Т. Лукіна, О. Ляшенко, О. Павлова, Р. Петришин, С. Плаксій, С. Садрицька, Л. Шевченко, О. Шийка, С. Шишов, С. Щудло.

Систему вищої освіти досліджували В. Вербова, Г. Калінічева, О. Карпенко, Т. Мельничук, Т. Мисюра. Різноманітні аспекти розвитку системи оцінки якості вищої освіти розглянуто у працях В. Андрущенка, І. Бежа, І. Волошук. Систему забезпечення якості вищої освіти в Україні досліджували Я. Болюбаш, В. Грубінко, М. Степко, В. Шинкарук.

Питанням формування рейтингів університетів займалися Л. Герман, О. Герасимов, О. Євсюков, В. Лунячек, І. Підгородецька, С. Подолянчук, В. Приходько, І. Татарінов, І. Тихоненко, А. Ашер (A. Usher), Дж. Біггс

(J. Biggs), Л. Ведлін (L. Wedlin), М. Венде (M. Wende), Л. Гарві (L. Harvey), Д. Ділл (D. Dill), Б. Кем (B. Kehm), І. Лінд (I. Lind), С. Марґінсон (C. Marginson), Т. Нібом (T. Nybom), І. Обасі (I. Obasi), М. Савіно (M. Savino), Б. Соутер (B. Sowter), Б. Стенсакер (B. Stensaker), С. Форненг (S. Forneng).

Особливості побудови системи вищої освіти в Швеції були предметом дослідження С. Андріяш, А. Агейчевої, В. Вербової, Н. Кошарної, М. Кудря, А. Кулікової, Т. Никитюк, Ж. Таланової, О. Шовкопляс.

Специфіку формування системи забезпечення вищої освіти Швеції у контексті національних особливостей країни вивчали Н. Житник, Ю. Руднік, Т. Кристопчук, Б. Асклінг (B. Askling), М. Бауер (M. Bauer), Ю. Дахлоф (U. Dahlöf), К. Джоннергард (K. Jonnergård), І. Джонссон (I. Jonsson), Б. Ерікссон (B. Eriksson), Г. Ерлінгсдоттір (G. Erlingsdóttir), Дж. Канґасніємі (J. Kangasniemi), Т. Ліндеберг (T. Lindeberg), С. Мартон (S. Marton), Р. Росс-Рідлізіус (R. Ross-Ridlizius), К.-Р. Сандстром (K.-R. Sundström), М. Сйолунд (M. Sjölund), Б. Талеруд (B. Talerud), Дж. Хаакстад (J. Haakstad), К. Хамалаяйнен (K. Hämäläinen), Х. Хансен (H. Hansen), Е. Шмідт (E. Schmidt).

Швеція є однією із європейських країн, де упродовж останніх десятиліть система освіти характеризувалася змінами, які привели до успішного впровадження системи забезпечення якості вищої освіти. Університети Швеції популярні, передусім, через власні наукові дослідження, підтверджені і підтримувані державною сертифікацією. Швеція має репутацію країни, де дотримано стандартів якості вищої освіти, викладання тощо.

Результати аналізу наукової літератури, нормативно-правового забезпечення вищої освіти свідчать про відсутність цілісного дослідження розвитку системи забезпечення якості вищої освіти Швеції та необхідність розв'язання суперечностей: між необхідністю побудови вітчизняної системи забезпечення якості вищої освіти та потребою в удосконаленні її нормативно-правової бази; потребою в акредитації закладів вищої освіти з метою визначення їх відповідності європейським освітнім стандартам та недостатнім рівнем сформованості мотиваційної готовності академічної спільноти до самооцінювання та незалежного оцінювання; можливістю впровадження кращих зразків зарубіжного досвіду у процес оцінювання системи якості вищої освіти та недостатнім рівнем вивчення механізмів його імплементації у вітчизняну систему вищої освіти.

Актуальність проблеми, недостатній рівень теоретичної та практичної дослідженості окресленої проблеми, необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка «Динаміка сучасних освітніх процесів в Україні та закордоном» (державний реєстраційний номер 0113U0004879).

Тема затверджена (протокол №9/2 від 27.02.2013) та уточнена (протокол №71/7 від 02.07.2019) Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка.

Мета дослідження – виявити особливості формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції та окреслити перспективи творчого застосування конструктивних ідей шведського досвіду у системі вищої освіти України.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

- 1) висвітлити забезпечення якості вищої освіти як науково-педагогічну проблему;
- 2) охарактеризувати систему вищої освіти Швеції;
- 3) виконати аналіз специфіки формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції у національному вимірі;
- 4) окреслити перспективи творчого застосування конструктивних ідей шведського досвіду у системі вищої освіти України.

Об'єкт дослідження – система вищої освіти Швеції.

Предмет дослідження – особливості формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань дослідження використано комплекс *теоретичних методів*: компаративно-історичний – для вивчення документації університетів Швеції й України; логічний метод – для конструювання причинно-наслідкових зв'язків; метод систематизації та узагальнення – для формування суджень і висновків; *емпіричних методів*: опитування працівників відділів із забезпечення якості вищої освіти університетів Швеції для збору первинної педагогічної інформації; інтерв'ювання й опитування працівників Шведського національного агентства з вищої освіти з метою з'ясування особливостей формування системи забезпечення якості вищої освіти; узагальнення педагогічного досвіду, апробація, впровадження й експертиза придатності результатів дисертаційного дослідження у роботі закладів вищої освіти України.

Джерельну базу дослідження становлять нормативно-правові документи міжнародного та національного рівнів: Велика Хартія Університетів, Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (Лісабон, 11.05.1997), Сорбонська декларація Спільна Декларація «Про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» чотирьох міністрів, що представляють Великобританію, Німеччину, Францію і Італію (Париж, Сорбонна, 25.05.1998), Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» (Болонья, 19.06.1999), Послання Саламанського з'їзду європейських закладів вищої освіти «Формування Європейського простору вищої освіти», Празьке Комюніке До зони європейської Вищої освіти: Комюніке зустрічі європейських міністрів освіти (Прага, 19.05.2001), Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту (Берлін, 19-20.09.2003), Комюніке конференції європейських міністрів освіти (Берген, 19-20.05.2005), Комюніке конференції міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти (Лондон, 16-19.05.2007), Комюніке

конференції європейських міністрів вищої освіти (Льовен та Лювен-ля-Ньов, 28-29.04.2009), Будапештсько-Віденська Декларація про створення Європейського простору вищої освіти (Будапешт-Відень, 12.03.2010), Урядовий законопроект (Government Bill 1999/2000:28), Шведський Закон «Про вищу освіту» (Swedish Higher Education Act, 1992:1434), Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines For Quality Assurance in the European Higher Education Area, Постанова про вищу освіту Швеції (Swedish Higher Education Ordinance); щорічні звіти та доповіді Шведського Органу вищої освіти, матеріали офіційних сайтів Шведського Органу вищої освіти, університетів Лунда та Гетеборг; науково-педагогічна література, що відображає специфіку системи забезпечення якості вищої освіти; документація про систему забезпечення якості освіти в університетах Лунда та Гетеборга (Швеція); напрацювання вітчизняних науковців, висвітлені у наукових статтях, матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-педагогічних конференцій, монографії, дисертації тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше виявлено* особливості формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції (система забезпечення якості вищої освіти Швеції неперервно розвивається й удосконалюється, спираючись на досвід національних систем забезпечення якості інших країн; упровадження національної системи забезпечення якості вищої освіти сприяє вдосконаленню та впровадженню істотних змін щодо самої структури вищої освіти Швеції);

висвітлено забезпечення якості вищої освіти як науково-педагогічну проблему, яка базується на філософському, соціологічному, економічному та педагогічному аспектах, в основу якої покладено діяльнісний та компетентнісний підходи, принципи системності та систематичності, колегіальності, контекстності, ринкової орієнтації;

охарактеризовано триступеневу систему вищої освіти Швеції, для якої властива автономія закладів вищої освіти; підвищення наукового потенціалу викладачів; універсальний доступ до вищої освіти, що є безкоштовною; розширення міжнародних контактів; самостійний вибір методів викладання кожним закладом освіти; провідна роль університетів і університетських коледжів у вищій освіті Швеції; наявність трьох видів загальних дипломів (сертифікат, диплом бакалавра та диплом магістра);

окреслено перспективи творчого застосування конструктивних ідей шведського досвіду у системі вищої освіти України через реалізацію відповідних завдань: створення необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо) з метою удосконалення процесу забезпечення якості вищої освіти; організація освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки й освіти; здійснення контролю за освітньою діяльністю закладів вищої освіти, за якістю підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: заклад освіти, державний та міжнародний (європейський) освітній простір.

Уточнено зміст понять «якість вищої освіти», «система якості», «ранжування».

Конкретизовано зміст окремих критеріїв оцінювання якості системи вищої освіти та *зазначено* доцільність їх впровадження у вітчизняну систему забезпечення якості вищої освіти.

Подальшого розвитку набули положення про організацію системи забезпечення якості вищої освіти у Швеції.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що його матеріали (джерельна база та описані моделі шведських університетів (англосаксонська, французька, гумбольдтська, скандинавська), окреслені можливості використання конструктивних ідей шведського досвіду) можуть використовувати дослідники, зацікавлені у подальшому студіюванні актуалізованих у дослідженні проблем для проведення порівняльних студій та наукового обґрунтування сучасних тенденцій розвитку вищої освіти в Україні. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти під час викладання навчальних дисциплін «Порівняльна педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Експертна діяльність у галузі освіти», «Моніторинг та оцінювання якості освіти», «Управлінський процес у сучасних закладах освіти».

Результатами дослідження можуть послуговуватися фахівці Національної агенції із забезпечення якості вищої освіти для удосконалення процедури акредитації освітньо-професійних програм, що забезпечуються закладами вищої освіти; працівниками Міністерства освіти і науки України для розробки стандартів вищої освіти; керівниками структурних підрозділів вітчизняних університетів для розробки та впровадження системи заходів щодо забезпечення якості вищої освіти.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Рівненського державного гуманітарного університету (довідка №75-01-12 від 25.06.2019), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка №1896 від 24.06.2019), Львівського торговельно-економічного університету (довідка № 99/16 від 04.07.2019), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка №1023 від 05.05.2020), Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №1233-Н від 14.05.2020).

Особистий внесок здобувача. У праці [5] окреслено діяльність міжнародних організацій із забезпечення якості вищої освіти та основні завдання Європейської мережі агенцій якості; виконано порівняльний аналіз підходів до забезпечення якості вищої освіти на прикладі двох європейських країн (Швеція, Німеччина); у праці [11] проаналізовано підходи до забезпечення якості вищої освіти у європейських країнах; визначено суб'єкти, які зацікавлені в забезпеченні якості вищої освіти.

Апробація результатів дослідження здійснена на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і конгресах: «Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, реалії, перспективи» (Львів, 2013), «Міжнародне співробітництво в освіті в умовах глобалізації»

(Алушта, 2013), «Проблеми наукових педагогічних досліджень та методики викладання іноземної мови у ВНЗ» (Львів, 2014), «Реформування освітньої системи в Україні в контексті європейської інтеграції» (Львів, 2014), «Інноваційні технології в дослідженні та викладанні іноземних мов у глобалізованому освітньому просторі» (Львів, 2015), «Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст» (Київ, 2015), «Сучасна філологія: теорія і практика» (Львів, 2016), «Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі» (Чернівці, 2019), «Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору навчального закладу: світовий та вітчизняний вимір» (Львів, 2019). Матеріали дисертації висвітлювалися та обговорювалися на наукових семінарах, звітних наукових конференціях кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка, кафедри іноземних мов Львівського торговельно-економічного університету (2013-2019 рр.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечена методологічною обґрунтованістю вихідних позицій; використанням методів відповідно до мети та завдань дослідження; аналізом значного обсягу науково-педагогічної літератури, документів освітніх організацій та асоціацій, нормативно-правової бази університетів Лунда та Гетеборг, позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації у роботу закладів вищої освіти України.

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено у 16-ти працях, серед яких: 1 стаття у фаховому виданні іншої держави, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті в інших виданнях України, 6 – апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (306 найменувань, з них 194 – іноземними мовами), 23 додатки. Загальний обсяг дисертації складає 317 сторінок, з них 225 сторінок основного тексту, який містить 9 таблиць та 3 рисунки на 6 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження; представлено джерельну базу; висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано інформацію про апробацію і впровадження результатів дослідження, структуру й обсяг дисертаційної роботи.

У першому розділі «**Забезпечення якості вищої освіти як науково-педагогічна проблема**» здійснено теоретичний аналіз забезпечення якості вищої освіти як науково-педагогічної проблеми. Доведено, що поняття «якість» є універсальною філософською категорією, а поняття «якість освіти» є предметом наукового пошуку у філософському, соціологічному та

педагогічному дискурсі. Зазначено, що тлумачення поняття «якість освіти», як базова категорія дослідження, в енциклопедично-довідкових джерелах має спільні ознаки та розглядається як комплексна характеристика; сукупність якостей особи з вищою освітою; системна категорія; соціальна категорія; рівень знань і вмінь, розумового, морального і фізичного розвитку здобувачів вищої освіти тощо.

У розділі «якість вищої освіти» трактується крізь призму показників, що характеризують ефективність професійної діяльності науково-педагогічних працівників, якісну характеристику освітніх програм, внутрішню та зовнішню якість інфраструктури закладу вищої освіти, культуру оцінювання освітнього процесу.

Проаналізовано історичні аспекти формування системи якості освіти та показано взаємозумовленість і взаємозалежність становлення системи якості освіти та прийняття й впровадження нормативних документів, що відображали основні положення Болонського процесу та врегульовували процес розвитку вищої освіти у контексті Європейського простору вищої освіти. Виокремлено головні завдання системи забезпечення якості вищої освіти:

- створення необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо) з метою удосконалення процесу забезпечення якості вищої освіти;
- організація освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки й освіти;
- здійснення контролю за освітньою діяльністю закладів вищої освіти та якістю підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях, а також у вимірах освітнього закладу, державному та міжнародному (європейському) вимірі;
- прийняття низки європейських конвенцій щодо еквівалентності дипломів і визнання періодів навчання;
- започаткування та реалізація відомих міжнародних проектів, Еразмус (англ. European Community Action Scheme for the Mobility of University Students (ERASMUS)), «Технічна допомога для СНД» (англ. Technical Assistance to the Commonwealth Independent States (TACIS)) та інші;
- створення європейської академічної кооперації.

Виконано ґрунтовний аналіз становлення та розвитку системи ранжування закладів вищої освіти за основними показниками їхньої діяльності, формування рейтингу як вагомого чинника подальшого розвитку вищої освіти та удосконалення діяльності закладів вищої освіти відповідно до потреб ринку праці, запитів суспільства, інтересів споживачів освітніх послуг. Виокремлено критерії, покладені в основу ранжування, що є спільними для різних рейтингів, а відтак свідчать про вагомість показників: оцінка з боку адміністрації інших університетів; оцінка якості освіти випускників роботодавцями; частка іноземних студентів та викладачів; оцінка колег по академічному середовищу; рівень професійної майстерності та кваліфікації науково-педагогічних працівників (співвідношення кількості викладачів – Нобелівських лауреатів та нагороджених знаками спеціальної відзнаки в певних галузях знань); індекс

цитування у наукових публікаціях; результативність наукових досліджень; фінансові витрати на підготовку одного здобувача освіти; якість професорсько-викладацького складу та їхня заробітна платня тощо.

Проаналізовано місце шведських закладів вищої освіти у найбільш престижних світових рейтингах, до яких належать Академічний рейтинг світових університетів (ARWU), рейтинг газети Times, рейтинг журналу U.S. News and World Report; Webometrics, Шанхайський рейтинг.

У другому розділі «Система вищої освіти Швеції» проаналізовано особливості побудови системи вищої освіти в Швеції та виокремлено її етапи; виокремлено та висвітлено основні цілі освітніх реформ у галузі вищої освіти. Охарактеризовано специфіку основних моделей університетської освіти Швеції: англо-саксонська, французька, гумбольдтівська, скандинавська та визначено спільні та відмінні ознаки. Доведено, що цінність кожної моделі визначається її відповідністю реальним потребам як академічної спільноти, так і суспільства загалом у контексті соціального, політичного та економічного розвитку країни, а також реалізації місії університету та зобов'язань, які покладаються на нього суспільством.

У результаті аналізу науково-педагогічної літератури та нормативно-правової бази освітньої галузі Швеції визначено етапи розвитку системи вищої освіти: перший етап (XV-XIII ст.) – відкриття перших гімназій, що виконували роль закладів освіти, в яких здійснюється підготовка майбутніх студентів університетів; заснування перших університетів у галузі медицини та природничих наук; другий етап (XIX ст. – перша половина XX ст.) – відкриття коледжів як самостійних освітніх інститутів, так і структурних підрозділів університетів; відкриття Лундського університету та університету Гетеборга; третій етап (середина XX ст. – 70 рр. XX ст.) – відкриття спеціальних закладів освіти для підготовки соціальних працівників, педагогів та журналістів; четвертий етап (кінець XX – початок XXI ст.) – диверсифікація освіти; надання автономії університетам і коледжам.

Визначено, що головними постачальниками послуг у сфері вищої освіти Швеції є університети та університетські коледжі, що підпорядковуються профільному міністерству. Окремі університети та університетські коледжі самоврядні й незалежні, діють на підставі договору з урядом, а відмінності між університетами та університетськими коледжами не завжди істотні.

У розділі представлено результати аналізу та характеристика базової вищої педагогічної освіти Швеції, що передбачає засвоєння здобувачами освіти освітньо-професійної програми, що охоплює три компоненти: початковий (педагогічна підготовка) – 20 кредит-годин; основний (предметне спрямування) – від 80 до 100 кредит-годин, додатковий (спеціалізація) – від 40 до 60 кредит-годин. Зазначено, що виокремлюють три види загальних дипломів: сертифікат (видається після двох років неперервного навчання); диплом бакалавра (видається після трьох років неперервного навчання, якщо індивідуальний план навчання охоплює не менше 60 кредит-годин зі спеціальності, 10 з яких за підготовку та захист дипломної роботи); диплом магістра (видається після чотирьох років неперервного навчання, яким передбачено 80 кредит-годин зі

спеціальності та написання і захист однієї (20 кредит-годин) чи двох (по 10 кредит-годин) дипломних робіт.

У третьому розділі **«Специфіка формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції: національний вимір»** означено особливості формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції у контексті національних ознак країни.

Показано, що Національне агентство з вищої освіти Швеції є державним органом при Міністерстві освіти і науки, що фінансується за рахунок уряду, але формально незалежне від міністерства та уряду, як інші шведські державні органи. Агентство складається з семи департаментів, кожен з яких виконує окреслене коло функцій, покладених на них Національним агентством. До компетенції департаменту забезпечення якості належить оцінювання якості освітньо-професійних та освітньо-наукових програм другого і третього циклу, розгляд права присуджувати кваліфікацію першого, другого і третього циклу.

У січні 2013 р. створено Шведський орган вищої освіти (*англ.* Swedish Higher Education Authority – UKÄ), який є державною установою при Міністерстві освіти і науки. До основних компетенцій Шведського органу вищої освіти належить відповідальність за реалізацію завдань у сфері забезпечення якості вищої освіти; виконання контролюючої функції щодо ефективності, подальшої діяльності, правового нагляду та розвитку управління у секторі вищої освіти; налагодження співпраці з експертами, що здійснюють оцінювання освітньо-професійних, освітньо-наукових програм, ведуть до присудження загальних або професійних кваліфікацій. Шведський орган вищої освіти здійснює оцінювання заявок на присудження кваліфікацій шляхом зважування критеріїв і показників відповідності програм вимогам системи забезпечення якості, нормативно-правової бази вищої освіти, що формується у контексті розвитку вищої освіти на національному та міжнародному рівнях.

У розділі представлено результати аналізу та характеристику нової системи забезпечення якості вищої освіти Швеції, що охоплює чотири складові. Інституційні огляди процесів забезпечення якості закладу вищої освіти проводяться з метою підтвердження спрямованості процесів забезпечення якості на створення якісних освітньо-професійних програм і навчальних курсів. Тут використовується інструментарій самооцінювання закладу вищої освіти; аналіз інформації, наданої здобувачами освіти; проведення співбесід та інтерв'ю; аналіз інформації, що надається суспільству та стейкхолдерам на веб-сайті університету; аудиторські візити до університету; обробка інформації з доступних джерел. Оцінювання освітньо-професійних та освітньо-наукових програм здійснюється з метою визначення їх відповідності потребам ринку праці та подальшого працевлаштування випускників, системі професійних кваліфікацій та стандартам. Передбачається аналіз та обробка інформації про досягнення результатів навчання здобувачами освіти; напрями та якість досліджень, пов'язаних з освітнім середовищем; якісні показники внутрішньої роботи закладу вищої освіти. Оцінювання заявок на отримання повноважень щодо присвоєння наукових ступенів передбачає визначення закладів вищої освіти Швеції, програми яких відповідають критеріям високої якості та

стандартам, а відтак надання їм повноважень щодо присвоєння наукових ступенів у певній галузі наукового знання. Тематичні огляди – це оцінювання, що проводиться експертами Шведського органу вищої освіти на предмет виявлення рівня наукових досліджень, що реалізуються закладами вищої освіти у різних галузях наукового знання. Процедура такого оцінювання передбачає ознайомлення зі специфікою діяльності університету, напрямками наукових досліджень, програмою інтернаціоналізації, рівнем готовності випускників до професійної та наукової діяльності, показниками сталого розвитку закладу вищої освіти. Процедура інституційних оглядів, оцінювання програм, заявок на отримання повноважень щодо присвоєння наукових ступенів, тематичних оглядів має свою специфіку, а також загальні риси (див. Рис. 1).

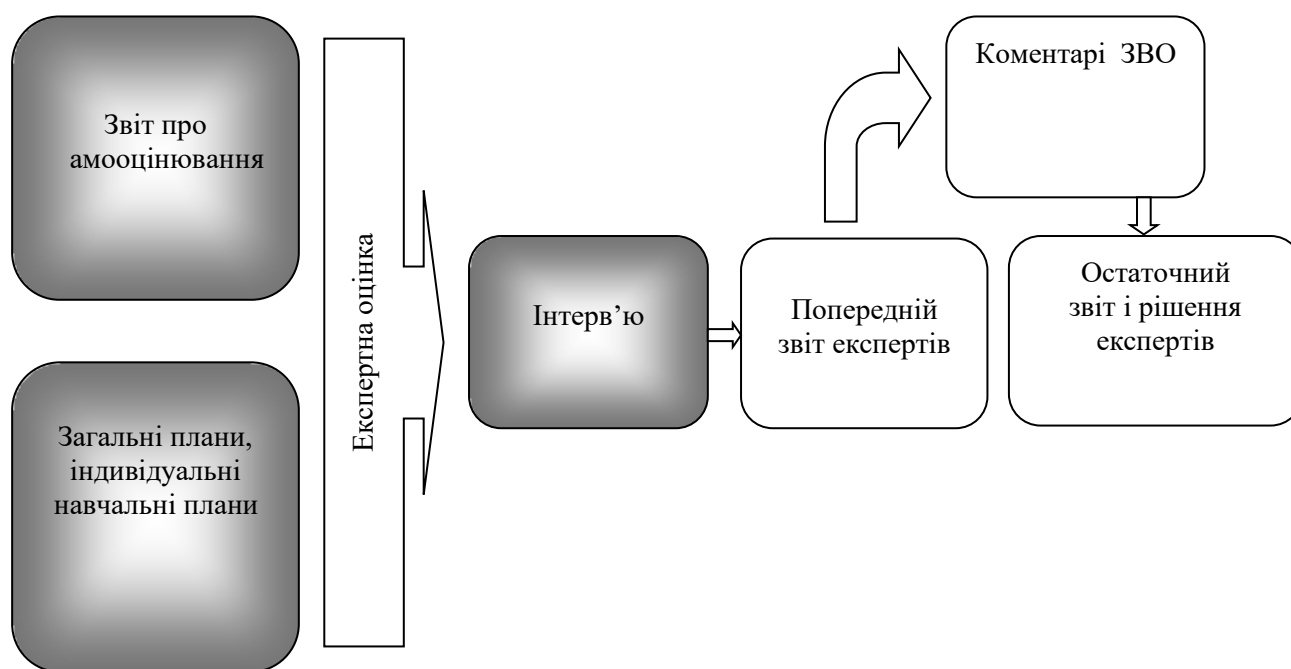

Рис. 1. Схематичне зображення процедури оцінювання

Схарактеризовано високий рівень забезпечення якості: процеси забезпечення якості описані структуровано, чітко аргументовані та практично реалізуються. Ці процеси забезпечуються на систематичній основі, є ефективними на всіх рівнях та у всіх напрямках діяльності університету, що заслуговують оцінки «задовільно». Середній рівень забезпечення якості свідчить про те, що закладу вищої освіти необхідно удосконалити деякі напрями діяльності, на що виділяється термін у два роки. Низький рівень забезпечення якості визначається наявністю істотних недоліків, які, на думку експертів не можуть бути виправлені упродовж одного року, а відтак існує потреба у повторному оцінюванні у повному обсязі.

Схарактеризовано структуру внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти в університетах Швеції, що координується офісом з питань якості та оцінки, який:

- розробляє документацію університету щодо забезпечення якості освітніх послуг та наукових досліджень;
- проводить опитування першокурсників (мотивація щодо вибору закладу вищої освіти), тематичні опитування (наприклад, доступність та можливості використання ресурсів й інфраструктури університету; студентоцентризований підхід в організації освітнього процесу; залучення здобувачів освіти до процесу планування діяльності університету та її імплементації; гендерна рівність), опитування випускників (вимоги ринку праці до професійної підготовки фахівців, відповідність реальних результатів навчання цільовим завданням), оцінювання навчальних курсів (організаційні, методичні, наукові аспекти; кадровий потенціал, компетентність викладачів тощо), опитування науково-педагогічних працівників та допоміжного персоналу (задоволення умовами праці, можливості та зацікавлення у професійному розвитку, інтернаціоналізація тощо);
- розробляє рекомендації щодо підвищення рівня якості в університеті. Такі заходи спрямовані на визначення реального стану та визначення перспективних напрямів удосконалення роботи закладу вищої освіти.

Окреслено перспективи творчого застосування конструктивних ідей шведського досвіду щодо забезпечення якості вищої освіти в Україні. Вбачаємо перспективи імплементації ідей шведського досвіду щодо забезпечення якості вищої освіти в Україні через реалізацію відповідних завдань:

- створення необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо) з метою удосконалення процесу забезпечення якості вищої освіти; обов'язкове запровадження рейтингів університету;
- організація освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти;
- здійснення контролю освітньої діяльності закладів вищої освіти, якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях – навчального закладу, державному та міжнародному (європейському);
- врахування набутого професійного досвіду абітурієнтами для зарахування їх до навчання в ЗВО у межах обраної спеціальності;
- залучення студентів до оцінювання якості вищої освіти – як обов'язкова складова системи забезпечення якості.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення наукового завдання щодо виявлення особливостей формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції. Результати наукового дослідження дають змогу сформулювати такі висновки:

1. Якість вищої освіти – це системна категорія, яка охоплює поняття «якість навчання» і «якість підготовки». Якість навчання – багатоскладове

поняття, що відображає чітко визначений рівень кваліфікації викладачів, стан матеріальної та лабораторної бази, якості і кількості науково-методичної літератури, сучасних освітніх програм, якості професійних студентських практик тощо. Якість підготовки – це спроможність студента, майбутнього фахівця, відповідати вимогам галузі народного господарства, до виконання завдань якої він готується у закладах вищої освіти. Поняття «якість» є універсальною філософською категорією, а поняття «якість освіти» є предметом наукового пошуку у філософському, соціологічному та педагогічному дискурсі. Якість освіти характеризується такими ознаками як: властивість; риса чи сукупність рис, що визначають структуру оцінювального явища; ступінь досконалості.

У дисертації якість вищої освіти трактується як показник професійної діяльності науково-педагогічних працівників, характеристика освітніх програм, внутрішня та зовнішня якість інфраструктури, культура оцінювання освітнього процесу.

2. Охарактеризовано особливості побудови системи вищої освіти в Швеції та виокремлено чотири етапи її становлення та розвитку. Подано характеристику основних моделей університетської освіти: англо-саксонська, французька, гумбольдтська, скандинавська; визначено їхні особливості, показано спільні та відмінні ознаки.

Зазначено, що для сучасної вищої освіти Швеції характерна: триступенева система професійної освіти; автономія закладів вищої освіти; підвищення наукового потенціалу викладачів; універсальний доступ до вищої освіти, яка є безкоштовною; розширення міжнародних контактів. Показано, що методи викладання, процес складання іспитів і звітності в цілому визначаються самостійно кожним закладом вищої освіти.

Доведено, що головна роль у вищій освіті Швеції відводиться університетам і університетським коледжам, які є самоврядними і незалежними інституціями, діють на підставі договору з урядом. Подано ґрунтовну характеристику базової вищої педагогічної освіти у Швеції; зазначено, що існує три види загальних дипломів: сертифікат, диплом бакалавра та диплом магістра.

3. Проаналізовано історичні аспекти формування системи забезпечення якості вищої освіти, обґрунтовано взаємозумовленість і взаємозалежність формування системи забезпечення якості вищої освіти від прийняття й впровадження нормативних документів, що врегульовували основні положення Болонського процесу.

Виокремлено вісім етапів формування системи забезпечення якості вищої освіти, узагальнено усі поступальні заходи в даному контексті, визначено передумови формування європейської політики у сфері вищої освіти (підписання таких документів, як: Велика Хартія Університетів (1988 р.), Лісабонська конвенція (1997 р.) та Сорбонська декларація (1998 р.); Болонська декларація (1999 р.); прийняття низки європейських конвенцій щодо еквівалентності дипломів і визнання періодів навчання; розроблення й

імплементация міжнародних проектів COMET, ERASMUS, LingWa, TACIS тощо; європейська академічна кооперація).

Виявлено особливості системи оцінювання, контролю, моніторингу якості вищої освіти у Швеції. Доведено, що головними завданнями системи забезпечення якості вищої освіти є використання необхідних ресурсів з метою удосконалення процесу забезпечення якості вищої освіти; організація освітнього процесу, що найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти; здійснення контролю за освітньою діяльністю закладів вищої освіти щодо якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях – закладу вищої освіти, державному та міжнародному (європейському).

Здійснено ґрунтовний аналіз становлення та розвитку системи ранжування діяльності закладів вищої освіти, формування рейтингу як вагової складової вищої освіти. Зазначено, що критеріями різних рейтингів є: оцінка з боку адміністрації інших університетів; оцінка якості освіти випускників роботодавцями; частка іноземних студентів та викладачів; оцінка колег по академічному середовищу; рівень кваліфікації викладачів; індекс цитування в наукових публікаціях; результативність наукових досліджень; фінансові витрати на підготовку одного студента; якість викладацького складу та їх заробітна платня тощо. Доведено, що особливості системи оцінювання, контролю, моніторингу якості вищої освіти у Швеції зумовлені особливостями структури моделей університетської освіти.

Показано, що у Швеції активно функціонують зовнішня та внутрішня системи забезпечення якості вищої освіти в університетах та університетських коледжах. Зовнішня система забезпечення якості вищої освіти – це система, що охоплює інститути, наділені відповідними повноваженнями щодо формування політики забезпечення якості вищої освіти, виконання моніторингової та оцінювальної функцій. Національне агентство якості вищої освіти Швеції спрямовує зусилля на розвиток культури якості вищої освіти, що гармонізує тенденціям європейського простору вищої освіти, а в основу його діяльності покладено принципи партнерської взаємодії із закладами вищої освіти, відповідальності і добросовісності, прозорості та відкритості, незалежності та професійності. Внутрішня система забезпечення якості закладів вищої освіти Швеції – це визначені процеси та процедури, що формують цілісну систему, основне завдання якої полягає у забезпеченні відповідності освітніх послуг інтересам здобувачів освіти, запитам суспільства, вимогам ринку праці та роботодавців. Відділи внутрішнього аудиту університетів реалізують моніторинг та оцінювання таких процесів і процедур з метою виявлення недоліків, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, розробки заходів з метою їх усунення й уникнення в майбутньому. Виявлено, що у закладах вищої освіти Швеції здійснюється моніторинг та оцінювання на рівні університету: проведення аудиту на рівні факультету, кафедри на систематичній основі; організація внутрішнього оцінювання навчальних курсів, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм із залученням працівників інших факультетів,

кафедр; систематичний моніторинг та підвищення рівня якості на рівні бакалаврських, магістерських, докторських програм.

4. Визначено перспективи творчого застосування конструктивних ідей шведського досвіду щодо забезпечення якості вищої освіти у вітчизняних університетах. Показано, що провідними чинниками оцінювання якості вищої освіти повинні стати добровільність та мотиваційна зацікавленість кожного закладу вищої освіти. Обов'язковою умовою повноцінного функціонування системи забезпечення якості вищої освіти є залучення здобувачів освіти до оцінювання освітніх послуг, які надає університет. Зазначено, що важливим чинником забезпечення якості вищої освіти повинно стати систематичне використання університетських рейтингів. Варто розглянути можливість впровадження єдиного університетського тесту у заклади вищої освіти України – як новітню форму вступного випробування для вступу на навчання для здобуття освітніх рівнів бакалавра та магістра.

Виконаний аналіз специфіки формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції не вичерпує всіх аспектів дослідженої проблеми. До перспективних напрямів подальших наукових розвідок відносимо порівняльний аналіз внутрішньої системи забезпечення якості провідних університетів та університетських коледжів Швеції, виокремлення критеріїв оцінювання та пошуки шляхів їх впровадження у вітчизняну систему вищої освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації

Публікації у періодичних фахових виданнях інших держав

1. Цюк О. А. Стандарты высшего образования: международная организация по стандартизации (International Organization For Standartization) / О. А. Цюк // Мир науки, культуры, образования. – 2014. – № 2(45). – С. 124-127.

Публікації у наукових фахових виданнях України

2. Tsyuk O. Directions of the implementation of the Swedish experience for quality assurance of higher education in Ukraine / Orsana Tsyuk // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2019. – Вип. 2(59). – С. 78-82.

3. Цюк О. Забезпечення якості вищої освіти: освітні індикатори та міжнародні організації / Оксана Цюк // Порівняльно-педагогічні студії. – 2013. – №4(18). – С. 119-124.

4. Цюк О. А. Проблема забезпечення якості вищої освіти: Європейські стандарти, критерії та показники / О. А. Цюк // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39(4). – С. 327-333.

5. Цюк О. А. Система забезпечення якості вищої освіти: на прикладі університетських моделей Швеції та Німеччини / Ю. Д. Заячук, О. А. Цюк //

Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – 2015. – Додаток 1 до Вип. 36, Том II (62): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 103-111.

6. Цюк, О. А. Особливості світових та українських рейтингів вищих навчальних закладів / О. А. Цюк // Український педагогічний журнал. – 2016. – №2. – С. 57-64.

7. Цюк О. А. Міжнародні програми мобільності («ErasmusMundus», «TEMPUS», «JeanMonnet»): головні завдання та проектні підходи / О. А. Цюк // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2013. – Вип. 29. – С. 190-198.

8. Цюк О. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти Швеції / Оксана Цюк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2016. – № 2. – С. 169-178.

Публікації в інших виданнях України

9. Цюк О. А. Шведські університетські рейтинги оцінки якості вищої освіти / О. А. Цюк // Молодий вчений. – 2019. – №7(71). – С. 84-89.

10. Цюк О. А. Історичні аспекти розвитку системи забезпечення якості вищої освіти в контексті реалізації ідей Болонського процесу / О. А. Цюк // Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, проблеми, перспективи. – 2013. – Т. 3. – С. 217-224.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Цюк О. Система забезпечення якості вищої освіти в країнах Західної Європи / Оксана Цюк, Юлія Заячук // Педагогічна теорія і практика в контексті інтеграційних процесів. Матеріали міжн. наук.-практ. конференції. (25-26 квітня 2014 р.). – Тернопіль, ТНЕУ, 2014. – С. 240-246.

12. Цюк О. Структура вищої освіти Швеції: теоретичний аналіз / Оксана Цюк // Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: зб. наукових статей / за заг. ред. І. Ю. Сковоронської. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – С. 138-146.

13. Цюк О. А. Структура і організація контролю якості вищої освіти Швеції / О. А. Цюк // Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції: матеріали наук. конференції професорсько-викладацького складу і аспірантів [ред. кол.: Куцик П.О., Семак Б.Б., Башнянин Г.І., Апопій В.В., Сирохман І.В. та ін.]. (12-13 травня 2015 р.). – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. – С. 377-379.

14. Цюк О. Система забезпечення якості вищої освіти Швеції: історичні аспекти становлення / Оксана Цюк // Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук.-практ. семінару. (11 червня 2015 р.). / Інститут педагогіки НАПН України / За заг. ред. О. І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – С. 229-231.

15. Цюк О. А. Теоретичні основи забезпечення якості вищої освіти / О. А. Цюк // Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі: матеріали Міжнародної наук.-прак. конференції (17 травня 2019 р.). – Чернівці: Видавничий дім «РОДОВІД», 2019. – С. 123-126.
16. Цюк О. Шведські університетські рейтинги: шведський орган вищої освіти та Urank / Оксана Цюк // Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий та вітчизняний вимір: тези доповідей міжнародної наук. конференції (24-25 жовтня 2019 р.). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – С. 196-197.

АНОТАЦІЇ

Цюк О. А. Формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки. – Національний університет «Львівська політехніка», Міністерство освіти і науки України. – Львів, 2020.

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення наукового завдання щодо виявлення особливостей формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції (система забезпечення якості вищої освіти Швеції неперервно розвивається й удосконалюється, спираючись на досвід національних систем забезпечення якості інших країн; упровадження національної системи забезпечення якості вищої освіти сприяє вдосконаленню та впровадженню істотних змін щодо самої структури вищої освіти Швеції). Висвітлено забезпечення якості вищої освіти як науково-педагогічну проблему, яка базується на філософському, соціологічному, економічному та педагогічному аспектах, в основу якої покладено діяльнісний та компетентнісний підходи, принципи системності та систематичності, колегіальності, контекстності, ринкової орієнтації. Охарактеризовано триступеневу систему вищої освіти Швеції, для якої властива автономія закладів вищої освіти; підвищення наукового потенціалу викладачів; універсальний доступ до вищої освіти, що є безкоштовною; розширення міжнародних контактів; самостійний вибір методів викладання кожним закладом освіти; провідна роль університетів і університетських коледжів у вищій освіті Швеції; наявність трьох видів загальних дипломів (сертифікат, диплом бакалавра та диплом магістра). Окреслено перспективи творчого застосування конструктивних ідей шведського досвіду у системі вищої освіти України через реалізацію відповідних завдань: створення необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо) з метою удосконалення процесу забезпечення якості вищої освіти; організація освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки й освіти; здійснення контролю за освітньою діяльністю закладів вищої освіти, за якістю підготовки фахівців на

всіх етапах навчання та на всіх рівнях: заклад освіти, державний та міжнародний (європейський) освітній простір.

Уточнено зміст понять «якість вищої освіти», «система якості», «ранжування».

Конкретизовано зміст окремих критеріїв оцінювання якості системи вищої освіти та *зазначено* доцільність їх впровадження у вітчизняну систему забезпечення якості вищої освіти.

Подальшого розвитку набули положення про організацію системи забезпечення якості вищої освіти у Швеції.

Ключові слова: освіта, якість освіти, забезпечення якості вищої освіти, університет, модель, рейтинг, Швеція.

Цюк О. А. Формирование системы обеспечения качества высшего образования Швеции. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – Общая педагогика и история педагогики. - Национальный университет «Львовская политехника», Министерство образования и науки Украины. – Львов, 2020.

В диссертационной работе предложено решение научной задачи по выявлению особенностей формирования системы обеспечения качества высшего образования Швеции (система обеспечения качества высшего образования Швеции непрерывно развивается и совершенствуется, опираясь на опыт национальных систем обеспечения качества других стран; внедрение национальной системы обеспечения качества высшего образования способствует совершенствованию и внедрению существенных изменений по самой структуре высшего образования Швеции). Освещено обеспечение качества высшего образования как научно-педагогическую проблему, которая базируется на философском, социологическом, экономическом и педагогическом аспектах, в основу которого положен деятельностный и компетентностный подходы, принципы системности и систематичности, коллегиальности, контекстности, рыночной ориентации. Охарактеризована трехступенчатая система высшего образования Швеции, для которой свойственна автономия высших учебных заведений; повышение научного потенциала преподавателей; универсальный доступ к высшему образованию, которое бесплатно; расширение международных контактов; самостоятельный выбор методов преподавания каждым учебным заведением; ведущая роль университетов и университетских колледжей в высшем образовании Швеции; наличие трех видов общих дипломов (сертификат, диплом бакалавра и диплом магистра). Определены перспективы творческого применения конструктивных идей шведского опыта в системе высшего образования Украины через реализацию соответствующих задач: создание необходимых ресурсов (кадровых, финансовых, материальных, информационных, научных, учебно-методических и т.п.) с целью усовершенствования процесса обеспечения качества высшего образования; организация образовательного процесса,

наиболее адекватно отвечает современным тенденциям развития национальной и мировой экономики и образования; осуществление контроля за образовательной деятельностью высших учебных заведений, по качеству подготовки специалистов на всех этапах обучения и на всех уровнях: заведение, государственное и международное (европейское) образовательное пространство.

Уточнено содержание понятий «качество высшего образования», «система качества», «ранжирование».

Конкретизировано содержание отдельных критериев оценки качества системы высшего образования и *указано* целесообразность их внедрения в отечественную систему обеспечения качества высшего образования.

Дальнейшее развитие получили положения об организации системы обеспечения качества высшего образования в Швеции.

Ключевые слова: образование, качество образования, обеспечение качества высшего образования, университет, модель, рейтинг, Швеция.

Tsyuk O.A. Formation of the quality assurance system of higher education in Sweden.– On the rights of a manuscript.

The thesis for the Degree of Candidate of Pedagogical Sciences in the specialty 13.00.01 – General Pedagogy and History of Pedagogy. – Lviv Polytechnic National University, Ministry of education and science of Ukraine. – Lviv, 2020.

In the thesis the solution of a scientific problem on revealing of features of formation of quality assurance system is offered. For the first time the peculiarities of the formation of the quality assurance system of higher education of Sweden have been revealed (the system of quality assurance of higher education of Sweden is systematically developed and improved, based on the experience of the national quality assurance systems of other countries; the introduction of a national system of quality assurance of higher education contributes to the improvement and implementation of significant changes to the structure of higher education in Sweden).

The pedagogical component under research includes, though is not limited to, the following: legal acts and regulations; traditional and innovative educational technologies; peculiarities of learning and teaching; methods of teaching; management of educational institutions, management of projects and processes; peculiarities of institutional environment and policy; history of education; comparative pedagogical studies; assessment and evaluation in quality assurance system.

In modern Europe, a process of major changes in higher education is taken place including the growing role of higher education in socio-economic development, spread the impact of globalization on higher education, increased attention to reform in higher education management, and also to the issue of quality of teaching processes and research in higher education are the examples of such changes. Quality assurance of higher education is one of the urgent problems, as evidenced by the growing attention to the quality and standards of education.

In order to guarantee the quality of European higher education and, accordingly, to enhance its credibility, specific steps are constantly being taken.

Sweden is one of the European countries where in recent decades, the education system was characterized by changes that led to the successful implementation of the higher education quality assurance system. Swedish universities are popular primarily because of their own research, validated and supported by state certification. Sweden has a reputation as a country where standards and quality of higher education, teaching, etc. are met.

The quality assurance of higher education as a scientific and pedagogical problem is based on philosophical, sociological, economic and pedagogical aspects; which is based on activity and competence approaches, principles of systematics and systematicity, collegiality, contextuality, market orientation have been highlighted; the system of higher education in Sweden has been considered. It is characterized by three-level system of lifelong learning; autonomy of higher education institutions; increasing of scientific potential of teachers; universal access to higher education, which is free of charge; expanding international contacts; methods of teaching, which are determined by each educational institution independently; the leading role of universities and universities colleges in Sweden higher education; availability of three types of general diplomas (certificate, bachelor's degree and master's degree).

The prospects for creative application of constructive ideas of the Swedish experience in the higher education system of Ukraine through the implementation of relevant tasks have been outlined: the creation of necessary resources (personnel, financial, material, informational, scientific, educational-methodical, etc.) in order to improve the process of quality assurance of higher education; the organization of educational process, which most adequately meet modern trends of the national and world economy and education development; the control over the educational activity of higher education institutions by the quality of training of specialists at all stages of education and at all levels: educational institution, national and international (European) education area.

The theoretical bases of quality assurance of higher education are presented, the historical aspects of the formation of quality assurance in the European Higher Education Area, a research into the positions of Swedish universities in international and national rankings are analysed.

The features of higher education in Sweden and its stages are analysed and singled out; the basic models of university education and its features are described and identified, common and distinctive hallmarks are shown; a fundamental characteristic of basic higher pedagogical education in Sweden is proposed.

The specificity of the formation of quality assurance system of higher education of Sweden in the context of national peculiarities of the country is described; the structure of the internal system of quality assurance of higher education in the universities of Sweden is characterized; the prospects for creative implementation of the Swedish experience ideas on quality assurance in higher education in Ukraine are outlined; the expediency of implementation of certain evaluation criteria of evaluating the quality of higher education system in the domestic national system of quality assurance of higher education are shown.

The notions “quality of higher education”, “quality system”, “ranking” *have been clarified*.

The content of certain criteria for quality assessment of the higher education system *is specified* and the expediency of their introduction into the domestic system of quality assurance in higher education *is indicated*.

The regulations of organization of quality assurance system of higher education in Sweden *have gained further development*.

Key words: higher education, quality of education, quality assurance of higher education, university, model, rating, Sweden.